

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

Anexa nr. 6

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE*

TITLUL **Inegalități de venit între politica socială și vulnerabilitatea în ocupare**

Domeniul de abilitare: *Sociologie*

Autor: *Simona Florentina ILIE*

Teza de abilitare prezintă evoluția preocupărilor de cercetare academică în domeniul inegalităților socio-economice și a protecției sociale, argumentând relevanța lor în peisajul științific. Teza este structurată în patru părți, reflectând evoluția carierei academice și profesionale (I), principalele direcții de dezvoltare a carierei academice (II), planuri de evoluție și dezvoltare a carierei științifice (III), respectiv capacitatea de coordonare în domeniul cercetării (IV).

Prima secțiune rezumă parcursul profesional și o sinteză statistică a rezultatelor de cercetare. Acestea au valorificat competențele interdisciplinare, dobândite prin studiile de licență (economice, de statistică socio-economică) și cele doctorale (de sociologie, în domeniul politicilor sociale), după cum cursuri de scurtă durată au actualizat competențe statistice și de utilizare a bazelor de date internaționale.

Preocupările de cercetare academică au vizat statul bunăstării în cheia analitică a inegalităților de venit. Pe de-o parte am observat inegalitatea ca efect al politicilor distributive și redistributive care generează individului resursele necesare existenței și dezvoltării sale, ceea ce a profilat o perspectivă mezzo-macro asupra inegalităților. Pe de alta, am acordat atenție unei palete diverse de contexte care deteriorează calitatea veniturilor din muncă și răspunsul politicilor sociale la aceste situații, profilând o perspectivă mezzo-micro asupra inegalităților de venit.

Secțiunea privind *principalele direcții ale carierei academice* dezvoltă aceste două mari direcții în primele sale două părți. Cea de-a treia parte face referire la demersuri de cercetare care se mențin în domeniile de cercetare amintite, dar care se diferențiază prin volumul și diversitatea informației statistice la care face apel, după cum o a patra menționează realizări științifice semnificative.

Subsumate direcției *politici sociale și inegalități de venit* sunt două tipuri de analize. Cea care dă și profilul direcției este monitorizarea nivelului de inegalitate a veniturilor, ca și identificarea contribuției surselor constituente la inegalitatea totală. Realizat în premieră în lucrarea doctorală, am reluat acest tip de analiză peste timp, într-un articol, o comunicare științifică și în volumul de autor. Realizată la mai puțin de o decadă de la publicarea studiilor care semnalau accentuarea severă a inegalității în țările fost comuniste urmare a profundelor reforme economice și de politică socială demarcate (care nu au

flp

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

inclus România), teza a avut caracter de noutate în spațiul național. Studiile pe care le-am realizat ulterior au consolidat perspectiva și au menținut particularitatea cercetărilor mele în publicistica de profil; alte analize fie nu nclud România, fie sunt parțiale, fie urmăresc alte dimensiuni ale dezagregării inegalității totale, fiind, în general, lipsite de perspectiva temporală.

Parte a acestei direcții sunt și analizele privind politicile de venit : evoluția drepturilor salariale și de pensii, caracteristici ale politicii salariale din perspectiva inegalității acestora și a raportului cu salariul minim. Preocuparea constantă în această direcție a permis extinderea analizelor de acest tip pentru spațiul național până la perioada interbelică. Deși perspectiva comparativă internațională a fost prezentă în cercetările mele, analiza retrospectivă a drepturilor salariale, de pensii și a alocației pentru copii, a sistemului de protecție socială și a inegalităților care au marcat accesul la acestea în cele trei mari perioade, distincte ca organizare social-economică, ale ultimului secol românesc particularizează contribuția mea la cercetarea națională de profil și fac obiectul volumului de autor.

În alte studii prezentate în teză am arătat persistența nivelului constant ridicat de inegalitate a veniturilor gospodăriilor românești, precum și decalajul față de majoritatea țărilor europene, din perspectiva mai multor indicatori (Gini, raporturi salariale, persistența și profunzime sărăciei, model de consum), ca și eficiența foarte scăzută a transferurilor sociale de tip asistențial. Spre deosebire, eficiența măsurilor de tip asiguratoriu (pensiile) este ridicată, peste media UE, dar sub nivelul țărilor fost comuniste est europene, care definesc maximul european în această privință. Acestea vin în completarea unui nivel al riscului de sărăcie și al inegalității pre-transferuri, rezultat al veniturilor primare, între maximele europene.

Diagnoza veniturilor și ocupării în mediul rural a făcut obiectul unor studii distincte. Între concluzii acestora se regăsesc accentuarea decalajelor în ce privește veniturile ruralului nelimitrof urbanului mare, dar și tendințe de modernizare ale mediului rural românesc, inclusiv în munca agricolă.

În vecinătatea direcției privind vulnerabilitatea în ocupare, studiul privind impactul contextului pandemiei de COVID_19 asupra pieței muncii, s-a construit în jurul unei analize de context și a uneia de politici. Acestea au adus în atenție impactul inegal al contextului pandemic asupra pieței muncii și a calificărilor profesionale, ca și importanța unei măsuri active adresată mic-antreprenoriatului pentru protecția în situații de criză; cu istorie de peste o sută de ani în unele state europene, dar absentă în România, o astfel de măsură sprijină activitatea economică simultan cu protecția ocupării, inclusiv în contextul presiunii tehnologice, tot mai intens resimțită în prezent.

În direcția *vulnerabilităților în ocupare* se înscriu cercetări privind precaritatea în ocupare, fie prin referire la riscului ocupării nestandard, fie urmare a relațiilor inadecvate la locul de muncă. Între formele nestandard de ocupare, României îi sunt specifice ocuparea pe cont propriu și cea de tip îi informal, frecvent combinate. Deși am identificat fluctuații ale tranzițiilor către și dinspre ocuparea pe cont propriu în relație cu dinamica economică, inclusiv fenomenul cunoscut drept *the refugee effect*, rezonante rezultatelor altor studii de specialitate, în studiile cercetările realizate am argumentat natura preponderent de subzistență a ocupării pe cont propriu în spațiul românesc.

Alte grupuri observate au fost persoanele cu dizabilități, populația de etnie romă, tinerii care părăsesc sistemul de protecție a copilului, riscul de supra-calificare la tineri (o abordare ocazională), foști deținuți. Pentru acestea au fost identificate similarități și probleme specifice ale riscului de

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

neocupare. Experiența astfel dobândită m-a recomandat pentru participarea în proiecte internaționale care au dat ocazia comparabilității situației românești în relație cu politica și practici de incluziune a grupurilor vulnerabile.

La momentul derulării sale, studiul privind relațiile inadecvate și hărțuirea la locul de muncă a avut caracter de noutate pentru spațiul românesc. Acesta a fost unul dintre demersurile de cercetare la realizarea căruia am fost implicată în toate etapele, de la designul cercetării la publicarea rezultatelor. Studiul a semnalat și alte mecanisme generatoare de marginalizare și comportamente inadecvate la locul de muncă decât cele frecvent monitorizate în studiile privind discriminarea. Vârsta sau situația materială au fost semnalate mai frecvent decât orientarea sexuală sau chiar etnia ca vectori ai marginalizării. Prin rezultatele sale, studiul are relevanță și pentru managementul resurselor umane.

Cercetările prezentare în secțiunea *Indicatori și resurse de date în domeniul social* sunt o pledoarie pentru analiza secundară de date, în general pentru valorificarea mai bună a resurselor statistice existente. Numesc aici cu deosebire datele instituționale administrative, pe baza cărora am realizat de-a lungul timpului, în calitate de autor sau co-autor, o diagnoză complexă a economiei tutunului în România, o analiză a publicisticii sociologice românești, o analiză servind monitorizării violenței domestice, dar și a dinamicii infracționalității în relație cu contextul socio-economic.

Activitatea viitoare de cercetare are în vedere continuarea cercetării științifice pe dimensiunile amintite, urmărind însă particularități și sub-domenii care se prefigurează ca relevante în contextul actual.

Analiza inegalităților de venit rămâne o temă de interes. Succesivele crize pe care le-a traversat România, și nu numai, odată cu pandemia de COVID-19 sunt o provocare pentru politicile de venit și o oportunitate pentru analiza lor. Monitorizarea surselor de inegalitate și după dimensiuni neabordate în activitatea mea de până acum, precum dimensiuni definite geografic, prin structura educațională sau socio-profesională, poate veni în sprijinul evaluării politicilor de dezvoltare teritorială, de suport a pieței muncii și, în general, a politicilor de venit. O atenție particulară va fi acordată politicii salariului minim, dată fiind relevanța acestuia pentru obiectivul muncii decente și a combaterii sărăciei, ca și a relației sale cu orice referențial de venit minim.

Cercetarea privind vulnerabilitățile în ocupare, perspectiva mezzo-micro, va continua în direcția observării tranzițiilor ocupaționale, menținând atenția față de tranziția înspre și dinspre ocuparea pe cont propriu, dar și față de cea de la școală la muncă. O direcție nouă a cercetării mele va avea în vedere impactul extinderii tehnologiei informației în piața muncii asupra structurii ocupării pe ramuri, dar și asupra forței de muncă. Nu procesul în sine, ci viteza cu care se petrece în ultimul timp are caracter de noutate, putând genera uzura morală a calificărilor profesionale în cadrul aceleiași generații.

Consider util pentru cercetarea academică apelul mai larg la date administrative. Intenționez să mă implic în proiecte și cooperări care să medieze o comunicare inter-instituțională în direcția armonizării informației statistice de tip administrativ. În particular, intenționez să dezvolt analiza privind sezonabilitatea fenomenului violenței domestice, o temă practic ne-abordată în publicistica națională.

Secțiunea a IV prezintă argumente care dovedesc capacitatea de coordonarea și facilitare a

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

învățării în domeniul cercetării științifice. Sunt menționate experiențe anterioare de coordonare a unor proiecte de cercetare, anuale și mult-aniuale, bazate pe metodologie cantitativă și calitativă, precum și experiențe de formare profesională și management al echipelor de cercetare. Este amintită, totodată, activitatea de coordonare a unor lucrări științifice, precum și cea de referent pentru publicații privind calitatea vieții, politici sociale și nivel de trai.